

УДК 657

Столярчук Н.М.

ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України

ОСНОВНІ МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ОПІВ ІННОВАЦІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Досліджено бази оцінки та їх вплив на формування вартості ОПІВ. Охарактеризовано підходи та методи оцінки, виявлено їх переваги та недоліки. Розглянуто облікові наслідки застосування незалежної оцінки.

Ключові слова: оцінка, вартість, методичний підхід, метод.

Stoliarchuk N.

BASIC METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING OPIV INNOVATIVE APPROACH

Research base and evaluation of their impact on the cost OPIV. Characteristic approaches and methods of assessment, revealed their advantages and disadvantages. We consider accounting effects of the independent evaluation.

Key words: evaluation, cost, methodical approach, method.

Столярчук Н.Н.

ОСНОВНЫЕ МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ОПИВ ИННОВАЦИОННОГО НАПРАВЛЕНИЯ

Исследованы базы оценки и их влияние на формирование стоимости ОПИС. Охарактеризованы подходы и методы оценки, выявлены их преимущества и недостатки. Рассмотрены учетные последствия применения независимой оценки.

Ключевые слова: оценка, стоимость, методический подход, метод.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств тісно пов'язано з удосконаленням управління інтелектуальною власністю. Однією з важливих складових управління інтелектуальною власністю є оцінювання вартості прав на дані об'єкти та відображення вартості ОПІВ в обліку. Потреба в оцінці цих об'єктів виникає при внесенні ОПІВ до статутного фонду підприємства, відшкодуванні збитків від неправомірного використання інтелектуальної власності підприємства, у процесі оцінювання ринкової вартості компанії та в інших випадках. Особливо важливим є вибір підходу до оцінки ОПІВ в процесі реалізації інноваційного проекту. Знання підходів та методів до оцінювання надасть

Столярчук Н.М.

підприємству можливість обрати найдоречніший метод оцінювання та правильно визначити ринкову вартість ОПІВ, що дозволить ефективно використовувати ОПІВ в діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблемам оцінювання інтелектуальної власності присвячені роботи багатьох науковців, таких, як Саблука П.Т., Моссаковського В.Б., Жука В.М., Рудченко Ю.С., Міщенко І.М., Кантаєвої О.В., Бутніка-Сіверського та інших. Однак використання підходів та методів оцінки і наданий час викликає чимало труднощів.

Цілі статті. Метою статті є вирішення таких завдань: дослідження оцінювання ринкової вартості об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема існуючих підходів та методів оцінювання, виявлення їх переваг та недоліків, виявлення впливу даних методів на вартість, що відображається в обліку.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Нарощування інтелектуального капіталу є необхідною умовою економічного зростання України. Державна політика у сфері інтелектуальної власності як складова інтелектуального капіталу повинна забезпечувати створення ділового середовища для успішного функціонування інноваційної діяльності, стимулювання розвитку науково-дослідної та інноваційної діяльності і комерціалізації результатів дослідження та створення державної системи інформаційно-консультативної підтримки інноваційної діяльності на всіх етапах впровадження цін [1, с. 182–183].

Важливим етапом в процесі управління інтелектуальною власністю є процес оцінки прав на ОПІВ. Розуміння підходів та методів оцінки дозволить правильно визначити вартість ОПІВ для ефективного функціонування інтелектуальних активів в господарському обороті.

Основними нормативно-правовими документами з оцінки прав інтелектуальної власності є Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. №2658, Національний стандарт №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» від 10.09.2003 Р. №1440, Національний стандарт №4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» від 03.10.2007 р. №1185 та Методика оцінки майнових прав інтелектуальної власності, затверджена Наказом Фонду Державного майна України від 25.06.2008 р. №740. Загалом в Україні існує більше 40 нормативних актів, що стосуються оцінки нематеріальних активів. Крім того, Комісією Міжнародних Стандартів Оцінки опубліковано Міжнародне правило оцінки 4 «Оцінка нематеріальних активів», що ґрунтується на МСО 1

«Ринкова вартість як база оцінки», МСО 2 «Бази оцінки, відмінні від Ринкової вартості», МСО 3 «Звіт про оцінку».

Однак, питання взяття інноваційної продукції, інтелектуального капіталу на баланси підприємств залишається одним з найскладніших і не має однозначного вирішення.

Найсуттєвішою глибинною проблемою вітчизняних ОПІВ, є слабкість комерційної та капіталізованої складової таких активів. Винаходи, корисні моделі, на які отримані патенти, як засвідчує практика, не використовуються підприємствами задля отримання прибутку. А відтак, визнання їх активом втрачає економічне й правове підґрунтя. За вимогами міжнародних стандартів фінансової звітності та П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» лише той об'єкт може бути визнаний нематеріальним активом, який утримується підприємством для виробництва, торгівлі, франчайзингу, в адміністративних цілях чи надання в оренду (паушальні доходи та роялті) іншим способом [2, с. 37].

Бездієвість існуючих механізмів оцінки та обліку ОПІВ, інноваційної продукції пов'язана з проблемами цінності цих активів (продукції) саме у їх подальшому комерційному використанні.

Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності – це взаємо-вигідні (комерційні) дії всіх учасників процесу перетворення результатів інтелектуальної праці у ринковий товар [3]. Метою комерціалізації є отримання прибутку за рахунок використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві або продажу чи передачі прав на їх використання іншим юридичним чи фізичним особам.

Основними способами комерціалізації ОПІВ є:

- 1) використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві;
- 2) внесення прав на об'єкти права інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства;
- 3) передача (продаж) прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Практичне здійснення вказаних шляхів на підприємстві пов'язане із оцінкою ОПІВ [4, с. 258.] та відображенням здійснювання їх комерціалізації у бухгалтерському обліку.

При розгляді питань комерційного використання ОПІВ в господарській діяльності підприємств особливого значення набуває розуміння найважливіших аспектів і проблем вартісної оцінки інноваційної продукції в умовах ринкової економіки. Включення ОПІВ в господарський оборот і використання її в якості товару попередньо передбачає оцінку її вартості. Початкова облікова операція – прийняття ОПІВ на баланс – здійснюється за первісною вартістю, а подальше комерційне використання потребує розрахунку ринкової чи іншого виду

вартості.

Поняття оцінки, яке застосовується в бухгалтерському обліку, не слід ототожнювати з незалежною оцінкою. Основна відмінність полягає у наявності різних видів вартості. Якщо в обліку базовою є історична вартість (собівартість), то в основі незалежної оцінки лежить справедлива вартість об'єкта, тобто його реальна ринкова вартість [5, с. 75].

Відповідно до Національного стандарту оцінки 1, вартість – еквівалент цінності об'єкта оцінки, виражений у ймовірній сумі грошей.

До того ж, в процесі діяльності підприємства часто виникає потреба у відображені ринкової вартості активу, визначення якої не входить до компетенції бухгалтера, а є обов'язком незалежного оцінювача.

Потреба в незалежній оцінці виникає при різних формах цивільноправових угод, а перша необхідність в оцінювачах в Україні з'явилася з появою недержавних форм власності.

Відповідно до міжнародних та національних стандартів оцінки потреба в оцінці вартості інтелектуальної власності виникає у зв'язку з: визначенням бази оподаткування в процесі придбання та продажу об'єктів інтелектуальної власності; здійсненням корпоративних операцій, пов'язаних з емісією (ремісією) статутних фондів господарських товариств; визначенням вартості виключних прав, що передаються на підставі договору купівлі-продажу об'єктів інтелектуальної власності чи ліцензійних договорів на право використання таких об'єктів; визначенням розміру компенсації (розміру відшкодування), яку потрібно сплатити відповідно до діючого законодавства власнику інтелектуальної власності за порушення його виключних прав; внесенням об'єктів інтелектуальної власності при здійсненні інноваційних чи інвестиційних проектів; поширенням ринків збуту (шляхом надання франшизи (межі відхилення кількості поставленого товару від зазначеного у договорі) та ін.); організацією страхування; передачею інтелектуальної власності під заставу з метою отримання кредитів; визначенням збитків, отриманих неправомірним використанням об'єктів інтелектуальної власності; банкрутством підприємства у процесі його ліквідації з метою задоволення позовів кредиторів; проведенням приватизації (відчуження) державного майна.

Основні види вартості та способи їх обчислення наведено на рис. 1.

Методика оцінки вартості інтелектуальної власності розробляється для відповідного об'єкта під конкретного замовника, оскільки потреба у такій оцінці виникає, як правило, у зв'язку з відчуженням відповідних виключних або невиключних прав.

Оцінка проводиться із застосуванням бази, що відповідає ринковій вартості або неринковим видам вартості. База оцінки – комплекс

методичних підходів, методів та оціночних процедур, що відповідають певному виду вартості майна.

Рис. 1. Основні види вартості відповідно до баз оцінки*

* розроблено автором на основі Національний стандарту 1 «Загальні засади оцінки майна»

Вибір бази оцінки передує укладанню договору на проведення оцінки майна та залежить від мети, з якою проводиться оцінка майна, його особливостей, а також нормативних вимог. Щоб продати права на об'єкти інтелектуальної власності чи використати їх у власному виробництві, необхідно визначити їхню вартість, яка є ознакою товару.

Прийоми, що застосовуються для визначення вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності, можна розділити на три групи: підходи, методи і методики. Підходи дають принципи визначення вартості. Методи визначають процедуру розрахунку вартості. Методики розглядають застосування того чи іншого методу стосовно конкретних об'єктів інтелектуальної власності та конкретних цілей розрахунку.

Оцінка вартості прав на конкретний об'єкт інтелектуальної власності у конкретному випадку їхнього використання є досить складною процедурою й у кожному випадку вимагає унікального рішення задачі. Однак при усьому різноманітті таких випадків існує три загальновизнаних підходи до оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності: витратний, порівняльний (ринковий), дохідний. Відповідно до Наказу №740 та Національних стандартів оцінки 1 та 4 кожному підходу відповідають певні методи оцінки [6; 7; 8] (табл. 1).

Таблиця 1

Зв'язок між підходами та основними прийомами оцінки ОПВ*

Методичний підхід	Метод	Вартість, що визначається	Принципи
Витратний	Прямого відтворення	Залишкова	Корисності, зміщення
	Заміщення		
Порівняльний	Метод порівняння продажів	Ринкова	Заміщення, попиту і пропонування
Дохідний	Прямої капіталізації доходу	Ринкова, інвестиційна, ліквідаційна, вартість ліквідації	Найбільш ефективного використання, очікування
	Непрямої капіталізації доходу		

* розроблено автором

Національними стандартами обґрунтовано застосування методичних підходів та відповідних методичних процедур. Крім того, Міжнародним правилом оцінки 4 «Нематеріальні активи» дається тлумачення міжнародних стандартів оцінки та можливість їх застосування в практиці [10].

Витратний підхід пропонує визначення поточної вартості витрат на відтворення або заміщення об'єктів оцінки в поточних цінах і подальше коректування її на суму зносу, тобто за витратами.

Якщо в замовника є документально зафікований кошторис витрат, оцінювач може застосовувати метод прямого відтворення. Якщо кошторис відсутній, він може бути розроблений самим оцінювачем відповідно до П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» та ПСБО 16 «Витрати». При застосуванні цього методу досліджується фінансова звітність, бухгалтерська облікова документація, протягом якого виконувалася робота зі створення ОПІВ. Особливістю цього методу є обов'язковість збільшення виявлених фактично зазнаних витрат на коефіцієнт (на підставі індексу споживчих цін або відповідних галузевих індексів) з метою їх приведення до рівня цін на товари, роботи, послуги на дату оцінки.

Під час застосування методу заміщення визначається сума витрат, які необхідні для створення, розробки або придбання нового ОПІВ, який за своїми споживчими, функціональними, економічними показниками може бути рівноцінною заміною об'єкта, майнові права на який оцінюються. При цьому базовим припущенням є функціональна подібність об'єкта. На підставі П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» та П(С)БО 16 «Витрати» оцінювачем складаються калькуляції витрат подібного за призначенням та корисністю.

Проаналізувавши методи витратного підходу, можна зробити висновок, що вартість ОПІВ у цьому разі та ринкова вартість, що передбачає прибуток, – різні величини. Недоліком цього підходу є те, що він ґрунтуються тільки на фактично або можливих понесених витратах і виключає отримання наддоходу. Однак він найбільш простий у застосуванні. На практиці існує мала кількість типів нематеріальних активів для яких ті чи інші витрати можуть бути визначені. Цей метод може бути застосований до програмного забезпечення власної розробки, веб-сайтів, тощо.

Витратний підхід влаштовує покупця, тому, що він може документально відстежити витрати на створення об'єкта інтелектуальної власності і переконати, що дана вартість виправдана. Але він не вигідний для продавця, оскільки останній одержить суму, рівну тільки понесеним витратам на створення об'єкта інтелектуальної власності, тобто без прибутку.

Сутність порівняльного підходу полягає в тому, що вартість прав на ОПІВ визначається шляхом зіставлення цін нещодавніх продажів подібних об'єктів. Для застосування цього методу необхідні наступні вхідні дані: ціни та/або оціночні мультиплікатори стосовно ідентичних або подібних нематеріальних активів. Цей підхід дає так звану «справедливу ціну», тобто таку ціну, за яку продавець, який володіє

інформацією про ринкову вартість аналогічних об'єктів, готовий продати об'єкт інтелектуальної власності, а покупець, який також володіє певною інформацією про об'єкт IB і ринкову вартість аналогічних об'єктів, готовий купити даний об'єкт IB. Тобто ціна встановлюється ринком і влаштовує як продавця, так і покупця.

Повноцінне використання ринкового підходу може бути лише за наявності в покупця можливості вибору ОПІВ з-поміж інших подібних і з такими ж функціями. Однак інноваційна продукція не має аналогів, і досить важко знайти подібні продукти, щоб достовірно оцінити ОПІВ інноваційного спрямування, до того ж, інформація про ОПІВ, що оцінювались є конфіденційною. Навіть, якщо продаж може бути ідентифікований та інформація про сплачену ціну доступна, може бути важко визначити відповідні корегування до ціни або оціночних мультиплікаторів, які необхідні для відображення різниці між нематеріальним активом, що оцінюється в порівнянні із тими, що були включені до угоди про продаж.

Отже, на практиці цей метод може вживатися лише для перехресної перевірки.

В основу дохідного підходу покладено принцип очікування, який свідчить про те, що вартість ОПІВ визначається величиною майбутньої вигоди його власника. В оцінці ринкової вартості майнових прав інтелектуальної власності дохідний підхід посідає пріоритетне місце як підхід, який найбільш достовірно відображає цінність об'єкта оцінки. Він базується на врахуванні принципів найбільш ефективного використання та очікування, відповідно до яких вартість об'єкта оцінки визначається як поточна вартість очікуваних доходів від найбільш ефективного використання об'єкта оцінки, включаючи дохід від його можливого перепродажу.

Метод прямої капіталізації доходу застосовується у випадку, коли прогнозується постійний за величиною і рівний за періодами прогнозування чистий операційний прибуток, отримання якого не обмежується в часі. Капіталізація такого доходу здійснюється шляхом ділення його на коефіцієнт капіталізації, що характеризує норму доходу на інвестований капітал (власний і/або запозичений) і норму його повернення.

Розрахунок вартості прав на ОПІВ за цим методом виконують за формулою:

$$PV = \frac{CF}{K}, \quad (1)$$

де PV – поточна вартість об'єкта оцінювання;
 CF – грошовий потік середньорічного доходу;
 K – коефіцієнт капіталізації.

Метод непрямої капіталізації доходу застосовується у разі, коли прогнозовані грошові потоки є неоднаковими за величиною, непостійними протягом визначеного періоду прогнозування або, якщо отримання їх обмежується у часі. Основними способами реалізації методу непрямої капіталізації є:

Метод переваги у прибутку і розподілі прибутків передбачає дисконтування різниці між прибутком від діяльності суб'єкта права ІВ, що провадиться з використанням ОПІВ, та прибутком, отриманим від такої діяльності за умови, що вона провадиться без використання зазначеного об'єкта. Співвідношення між дійсною і майбутньою вартістю зафіксовано формулою зростання знижки в майбутніх грошових потоках за методом складного відсотку. У процесі реалізації цього методу, по-перше, оцінюються майбутні грошові потоки, по-друге, визначається ставка дисконтування, по-третє, розраховується сумарна вартість грошових потоків.

Дійсна вартість прав на ОПІВ за цим методом визначається за формулою:

$$PV = \sum_{t=1}^n C_t \cdot DF, \quad (2)$$

де PV – дійсна вартість прав на ОПІВ, грн;

t – періоди (роки);

C_t – чистий прибуток у періоді t ;

DF – коефіцієнт дисконтування, що розраховується за формулою:

$$DF = 1 / (1 + i_t)^t, \quad (3)$$

де i_t – ставка віддачі на капітал (ставка дисконту) у період t .

Під час розрахунку ставки дисконту для грошових потоків, створюваних оцінюваною власністю, звичайно враховують безризикову ставку віддачі на капітал, величину премії за ризики, пов'язані з інвестуванням капіталу в придбання оцінюваної інтелектуальної власності, ставки віддачі на капітал, аналогічних за рівнем ризику інвестицій. Безризикова ставка віддачі на капітал звичайно визначається як ставка віддачі за найменш ризикованим вкладанням капіталу (наприклад, ставка прибутковості за депозитами Національного банку або

ставкою прибутковості до погашення державних цінних паперів) [9, с.95].

Метод додаткового прибутку передбачає пряму капіталізацію додаткового прибутку, який може отримувати суб'єкт права інтелектуальної власності в результаті використання права інтелектуальної власності понад середній прибуток, який отримують подібні суб'єкти, що не мають переваги володіння такими майновими правами. Даний метод використовується на практиці для тих нематеріальних активів, що мають великий вплив на грошові потоки. Прогнозні грошові потоки перетворюються в прогнозну на поточну вартість із використанням техніки поточної вартості та прийнятної ставки дисконту. Цей метод часто використовується на практиці для оцінки незавершених досліджень та проектів розвитку, які важко оцінити іншими методами. Природа проекту полягає в тому, що потрібен час на розробку проекту та певні витрати перед тим як актив почне генерувати грошові потоки.

Метод роялті полягає у визначенні суми дисконтованих доходів від ліцензійних платежів. Застосовується за умови, що майнові права інтелектуальної власності надані або можуть бути надані за ліцензійним договором іншій фізичній та юридичній особі. Зазвичай ставка роялті визначається у відсотках до доходів, які очікуються від використання активу. Там, де це доречно платежі роялті корегуються з урахуванням податків та дисконтується в поточну вартість протягом строку використання активу.

Отже, як бачимо формалізується дохідний підхід шляхом перерахування майбутніх грошових потоків, що генеруються за допомогою ОПІВ, у дійсну вартість. Як правило, потенційні покупці розглядають ОПІВ, що приносить дохід, з погляду інвестиційної привабливості, тобто як об'єкт вкладення капіталу з метою одержання в майбутньому відповідного прибутку. Цей підхід є найбільш трудомісткій та складній у застосуванні. Однак зважаючи на тісний зв'язок інноваційної діяльності з інвестиційною та тривалістю реалізації інноваційного проекту в часі він найбільш підходить для визначення вартості ОПІВ в процесі інноваційної діяльності. До того ж, він дає змогу розрахувати ризикованість проекту та інфляцію.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» об'єкти інтелектуальної власності визнаються нематеріальними активами і передбачається проведення бухгалтерського обліку для таких груп об'єктів інтелектуальної власності:

- права на знаки для товарів і послуг;
- права на об'єкти промислової власності;

- авторського і суміжні з ними права.

Використання інтелектуальної власності як нематеріального активу в господарській діяльності підприємств і відображення в бухгалтерському обліку операцій руху таких об'єктів дозволяє:

- документально підтверджувати довгострокові майнові права за допомогою обліку їх у балансі підприємства та створювати відповідні фонди амортизаційних відрахувань;

- одержувати додатковий прибуток від передачі прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, а також забезпечувати (у залежності від обсягу переданих прав) обґрутоване регулювання цін на інноваційну продукцію підприємства;

- виплачувати фізичним особам авторські винагороди, минаючи фонд заробітної плати, з віднесенням витрат по виплаті авторської винагороди на статню собівартості продукції «Інші витрати», тобто без обмеження розмірів виплат і без традиційних відрахувань у страхові та інші фонди.

Таким чином, постановка інтелектуальної власності інноваційного спрямування на бухгалтерський облік є одним із варіантів введення ОПІВ до господарського обороту і дає можливість підприємству отримати додатковий прибуток.

Потрібно пам'ятати, що в процесі володіння ОПІВ варто розрізняти:

- немайнові права (право на авторство й ім'я) – не можуть бути предметом угод, тобто не можуть передаватися іншим osobam;

- майнові права (право володіння, використання і розпорядження результатами творчої й інтелектуальної діяльності). Саме майнові права є предметом оцінки й обліку.

Відповідно до П(С)БО 8 [11], нематеріальний актив визнається активом, тобто відображається в балансі, якщо: існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням такого активу та можна достовірно визначити його вартість.

Якщо наукова розробка визнана інновацією, а інновацію вона визнається у разі розробки інноваційного проекту, в якому обґрутована економічна ефективність, та отримано відповідне Свідоцтво від інноваційної установи, що проводить експертизу інноваційних проектів, то питання недоцільності постановки на баланс ОПІВ інноваційного спрямування у складі нематеріальних активів знімається. Залишається питання визначення вартості та відображення її в обліку. Вплив оцінки на вартість відображені в обліку наведено в табл. 2.

Таблиця 2

		Відображення оцінки ОПІВ в бухгалтерському обліку			
		Отриманий іншим шляхом			
Створений власними січками	З отриманою грошовою компанії	В облік на подібний актив	В облік на неподібний актив	Як внесок до статутного капіталу	При об'єднанні підприємств
Прямі витрати на оплату праці+ прямі матеріальні витрати+посередньо витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням активу та проведенням його до стану придатності для використання за призначенням	Ціна придбання отримані з іншими непримі податки та виплодовуватися інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням активу (якщо вона дорівнює справедливій вартості)	Запілкова вартість переданого активу (чибо вона менше його запілкової вартості)	Справедлива вартість переданого активу (-) отримана (передана) сума гропових коштів	Справедлива вартість лівла вартість засновниками (учасниками)	Справедлива вартість, узгоджена з Справедлива вартість
Застосування методичних підходів оцінки із зачуттям незалежного оцінчика					+
Використовується для тих ОПІВ, що винесені в процесі інвестицій і витрат на створення яких відсутні		+ +	+ +	+ +	+

Розроблено автором на основі П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» та нормативно-правових актів оцінки.

Вважаємо доцільним відмітити, що облікові наслідки способів комерціалізації ОПІВ, якими є їх внесення до статутного капіталу підприємства та реалізація, отримують однакову облікову інтерпретацію.

Це пояснюється зв'язком обох способів комерціалізації із вибуттям, яке трактується в бухгалтерському обліку як продаж ОПІВ у якості нематеріальних активів підприємства, а, отже, пов'язане із їх переведенням до складу необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу.

Висновки. Основним видом вартості, що застосовується при незалежному оцінюванні, є ринкова, під якою розуміють розраховану суму на дату оцінювання, за яку інтелектуальна власність обмінюються між готовим купити покупцем та готовим продати продавцем у комерційній угоді після належних маркетингових досліджень, під час якої кожна зі сторін діяла компетентно, виважено і без примусу.

Важливим етапом в процесі оцінки ОПІВ є вибір бази, що впливає в подальшому на вартість. Та чи інша база оцінки впливає на вибір підходу до оцінки і допускає або унеможлилює використання того чи іншого методу.

Підходами до оцінювання ОПІВ є витратний, порівняльний та доходний. Витратний підхід є зручнішим для розробника, але не відображає ринкової ситуації, потребує визначення та підтвердження всіх здійснених витрат на розробку нематеріального активу. Головним недоліком цього методу є те, що майбутня ринкова вартість ОПІВ не залежить від витрачених коштів на його розробку. Порівняльний підхід дає змогу визначити справедливу ціну, що щонайкраще відповідає ситуації на ринку. Суттевими недоліками для оцінювання за цим методом є конфіденційність інформації про ОПІВ, а також складність знаходження схожого ОПІВ. У доходному підході відсутні недоліки, що притаманні двом попереднім підходам. Він дає змогу врахувати ризикованість проекту та інфляцію. Тож, саме доходний підхід вважаємо за доцільне застосування при визначені вартості ОПІВ інноваційного спрямування.

Як бачимо з вищесказаного у статті, визначення справедливої вартості у ряді випадків та її відображення в обліку тісно пов'язане з ринковою вартістю, що потребує застосування незалежної оцінки та застосування певного підходів та методів.

1. Саблук П.Т. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія / [П.Т.Саблук, О.Г.Шпikuляк, Л.І.Курило та ін.] – К.: ННЦ IAE, 2010. – 706с.

2. Жук В.М. Концептуальні підходи вирішення поверхневих та глибинних проблем обліку інноваційної діяльності / В.М. Жук //Облік і фінанси АПК. – Київ.– 1/2011. – С. 36–40;
3. Приймак А.І. Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності / А.І.Приймак // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.franko.lviv.ua/Geninf/seminar/komerz.ppt>
4. Хмелевська А.В. Облікові процедури визнання та оцінки об'єктів права інтелектуальної власності підприємства / А.В.Хмелевська. – Вісник Хмельницького національного університету. – № 5. – Т. 3. – 2010. – С. 257–262.
5. Рудченко Ю.С. Оціночна діяльність в Україні: бухгалтерська, незалежна, експертна / Ю.С.Рудченко // Облік і фінанси АПК. – 2005. – №3. – С. 74–83.
6. Національний стандарт 1 «Загальні засади оцінки майна» від 10.09.2003 р. №1440 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1440>.
- 7.Національний стандарт 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» від 03.10.2007 р. №1185 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1185>.
8. Методика оцінки майнових прав інтелектуальної власності, затверджена Наказом Фонду Державного майна України від 25.06.2008 р. №740 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/740>.
9. Новосельцев О. В. Оценка интеллектуальной собственности. Методы расчета цены лицензии / О.В.Новосельцев // 8-я Междунар. науч.-практ. конференция «Актуальные проблемы интеллектуальной собственности». – К.: УкрЦИПП, 2004. – С. 92–110.
10. Міжнародне правило оцінки 4 «Оцінка нематеріальних активів» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uto.com.ua/MPO%204.pdf>
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» від 18.10.99р. №242 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO8.aspx>